



Răpirea internațională de minori

***Interferențe între dreptul Uniunii Europene,
dreptul internațional și dreptul național***

Anca-Magda Voiculescu

Răpirea internațională de minori

***Interferențe între dreptul Uniunii Europene,
dreptul internațional și dreptul național***

Universul Juridic
București
-2025-

Capitolul I

Aspecte introductive*

Dinamica vieții actuale și libertatea de circulație conduc la o mobilitate transfrontalieră crescută, precum și la creșterea continuă a numărului de familii „internaționale”.

Atunci când astfel de familii se destramă, soții/partenerii cu naționalități diferite intră în conflict, care, uneori, este soluționat pe cale amiabilă, iar, alteori, se concretizează într-un „pachet” amplu de litigii cu natură juridică diferită, care depășesc limita teritorială a unui singur stat și pot implica diverse persoane (iar nu numai părinții minorului).

La baza acestui ansamblu litigios cu elemente de extraneitate sunt situațiile în care un copil este deplasat de pe teritoriul unui stat (de origine/al reședinței obișnuite) într-un alt stat (de destinație/de refugiu) și/sau reținut pe teritoriul acestui din urmă stat, în ambele cazuri cu caracter ilicit.

De cele mai multe ori, deplasarea/reținerea ilicită a minorului este efectuată de unul dintre părinți (părintele „răpitor”), cu încălcarea drepturilor de „încredințare” conferite în statul de origine către părintele *left-behind* (în practică sunt însă relativ dese situațiile în care familiile extinse pe linie maternă sau paternă se implică activ în conflictul dintre soți/parteneri, astfel încât apar și cazuri în care deplasarea/reținerea sunt efectuate de rudele copilului).

Fenomenul este cunoscut sub denumirea de „răpire internațională de minori” și se particularizează prin faptul că produce efecte simultan în mai multe sisteme juridice (dreptul internațional, dreptul Uniunii Europene și dreptul intern al statelor de origine/destinație), atât în materie civilă, cât și penală.

În materie civilă, răpirile internaționale generează de obicei două tipuri de litigii¹, care coexistă și se influențează reciproc: un litigiu având ca obiect înapoierea copilului în statul reședinței obișnuite (care are loc în fața instanțelor din statul de refugiu), precum și un litigiu/mai multe litigii având ca obiect aspecte diferite de înapoiere, respectiv măsuri de fond referitoare la copil – stabilirea domiciliului, autoritate părintească, legături personale etc. (care pot avea loc în statul de origine și/sau în statul de destinație).

Demersurile de natură civilă sunt deseori dublate de proceduri penale împotriva răpitorului în statul de origine (în cazul în care răpirea internațională de minori este incriminată ca atare în acest stat).

În plus, nu de puține ori, răpirile internaționale de minori au generat cereri formulate în fața Curții Europene a Drepturilor Omului sau cereri preliminare în interpretare, adresate Curții de Justiție a Uniunii Europene.

* Hotărârile judecătorești naționale citate au fost consultate de către autoare în mod direct, în cursul activității sale profesionale.

¹ Pentru o privire detaliată privind interacțiunea dintre cele două tipuri de litigii, a se vedea A.M. Voiculescu, *Interaction between Hague Convention on the civil aspects of international child abduction and domestic litigations concerning domicile of the child and parental authority*, în *Journal of The International Conference Challenges of the Knowledge Society*, ed. a 12-a, Ed. Nicolae Titulescu, București, 2018, pp. 347-355, disponibil [Online] la adresa: [file:///C:/kits/cks_2018%20\(1\).pdf](file:///C:/kits/cks_2018%20(1).pdf), ultima accesare la data de 9 noiembrie 2025, ora 13,42.

În esență, scopul tuturor acestor proceduri este acela de a stabili dacă minorul se va întoarce în statul reședinței obișnuite (regula) sau va rămâne în statul de refugiu (excepția), precum și consecințele asociate aplicării regulii sau excepției.

Principiul este acela conform căruia interesul superior al minorului impune înapoierea cu celeritate în statul reședinței obișnuite (cunoscut în doctrină și practică drept „principiul înapoierii prompte”). Justificarea acestui principiu decurge din ideea că trebuie împiedicată perpetuarea unei situații create prin comportamentul ilicit al răpitorului.

Minorul poate rămâne în statul de destinație numai în cazuri excepționale, identificate expres de instrumentele juridice aplicabile în materie (și care sunt, ca atare, de strictă interpretare și aplicare). Cele 5 excepții (întemeiate fie pe trecerea timpului și integrarea minorului în statul de destinație, fie pe comportamentul părinților/copilului, fie pe drepturile fundamentale) sunt justificate de același interes superior al copilului care stă la baza regulii înapoierii prompte, privit însă din alte perspective, care iau în considerare diverse elemente particulare ale fiecărei spețe.

Delimitarea internațională a competențelor între autoritățile statelor de origine și cele ale statelor de refugiu este simplă și clară: instanțele din statul reședinței obișnuite sunt competente pentru a decide cu privire la fondul problemei, iar instanțele din statul de destinație vor putea dispune doar asupra înapoierii/neînapoierii minorului (nu și asupra aspectelor de fond care fac obiectul disputei judiciare în statul de origine).

Ținând cont de elementul transfrontalier specific materiei, pentru a combate sau măcar ameliora consecințele nefaste ale răpirilor internaționale de minori, a fost necesară adoptarea de instrumente juridice internaționale și europene.

Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii oferă cadrul legal internațional și este un instrument de drept internațional privat care se bucură de o largă recunoaștere în plan mondial și la care au aderat din ce în ce mai multe state².

La nivelul Uniunii Europene, convenția menționată se completează cu Regulamentul (UE) 2019/1111 al Consiliului din 25 iunie 2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de copii (instrument de drept derivat al UE).

Aceste instrumente juridice interferează nu numai între ele, dar și cu instrumente de drept național; în plus, interferența se manifestă atât în plan procedural, cât și substanțial. Interacțiunea acestor instrumente poate genera dificultăți în practică, întrucât, spre deosebire de regulile procedurale (se va aplica legea procedurală a statului de destinație), aspectele substanțiale sunt supuse simultan unui „mozaic” de legislații (drept național, drept internațional privat și drept european).

În acest context complex, cooperarea judiciară internațională are un rol important, care se manifestă nu numai prin sancționarea promptă și efectivă a răpirilor internaționale (intervenția rapidă a autorităților administrative și judiciare competente), dar și printr-un efort susținut de prevenție (popularizarea noțiunilor și mecanismelor specifice – uneori, persoanele implicate nici măcar nu sunt conștiente că acțiunile lor ar putea avea un caracter ilicit –, precum și identificarea unor mijloace alternative de soluționare a conflictului).

Lucrarea de față își propune să sintetizeze aspectele cele mai relevante în materia răpirilor internaționale de minori, pornind de la aspectele de drept internațional și al Uniunii Europene și concentrându-se apoi pe aspectele specifice din dreptul național român.

² În prezent, conform informațiilor disponibile [Online] la adresa: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=24>, ultima accesare la data de 9 noiembrie 2025, ora 14,08, un număr de 103 state sunt parte la acest instrument juridic.